

СПЕЦИФІКА ТВОРЧИХ ЗАДАЧ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

О.О.Гаврилюк
Україна, м.Кривий Ріг

Економічні та соціальні зміни в Україні зумовили необхідність реформування системи освіти України. Перед нею постало завдання максимального розкриття і розвитку потенціалу кожної особи, формування людини як суб'єкта соціального та професійного життя, підготовки її до самовдосконалення, самовизначення та самореалізації. Розв'язання цього завдання потребує, в свою чергу, оновлення системи освіти. Вона повинна стати гнучкою, відкритою, своїми технологіями забезпечувати якість професійної підготовки майбутнього вчителя.

Результати проведеного нами дослідження дали підстави говорити про те, що існуюча система навчання та виховання в вищій школі формує особистість, яка значною мірою орієнтована на застосування шаблонів у професійній педагогічній діяльності. Уникнути цього можливо, застосовуючи у процесі формування комунікативної культури майбутніх вчителів комунікативних задач творчого характеру.

Встановлено, що специфіка творчих задач полягає в тому, що для їх повноцінного розуміння необхідно включати більш високі рівні осмислення матеріалу, а саме – переосмислення. Переосмислення – це більш високий рівень виділення смислу, який виникає після того, як інформація вже була осмислена суб'єктом. Воно передбачає зміну виділеного спочатку смислу внаслідок виявлення нових сторін та особливостей інформації. Переосмислення дає змогу в процесі комунікативно-практичної діяльності проаналізувати більшість ознак, що відображають зв'язки між елементами умови задачі, а також з іншими предметами та явищами. В наслідок цього, розв'язання нешаблонних задач буде відбуватись за

схемою "розуміння - розв'язання - розуміння", що передбачає наявність переосмислення інформації.

Застосування творчого тренінгу, який включає розв'язання нестандартних комунікативних задач, ґрунтується на положенні про те, що в процесі включення суб'єкта в комунікативну діяльність відбуваються зміни в когнітивному компоненті шляхом накопичення знань та досвіду, а також розвитку суб'єктивної системи смислів суб'єкта: в операційному компоненті – зміни в функціонуванні мислительних стратегій, перехід суб'єкта до більш високих рівнів розуміння; у регулятивно-особистісному компоненті – розвиток мотиваційної царини, когнітивно-стильових особливостей суб'єкта, рівня його професійного розвитку загалом. Творчий тренінг спрямований переважно на формування операційного компоненту розуміння, оскільки саме він є підґрунтям оперування наявними знаннями у процесі практичної діяльності, а також переробки та засвоєння нової інформації.

На протязі формуючого експерименту використовувалися спеціальні методи, за допомогою яких створювались штучні труднощі в ході розв'язання нестандартних комунікативних задач. Вони були націлені переважно на формування в суб'єкта вміння аналізувати умову задачі (методи інформаційної недостатності та перенасиченості, метод швидкісного ескізування, подання понятійно-образних задач в трьох формах). Застосування вищеназваних методів створювало штучні труднощі для розуміння творчої задачі, але сприяло розгортанню процесу формування комунікативної культури студентів. Таке створення труднощів є однією з умов цілеспрямованого впливу на цей процес з метою його оптимізації. Застосування утруднюючих умов приводить до руйнування стереотипів, активізації комунікативної діяльності, розвитку здатності всебічно аналізувати комунікативно-творчі задачі.

У процесі використання творчого тренінгу обов'язковою умовою являється врахування рівня

розвитку комунікативної культури у суб'єкта та рівня операціональної переробки інформації.

Результатом діяльності викладача вищої школи мають стати індивідуальні програми та розробки комунікативно-творчого тренінгу, завдяки яким можна буде здійснювати конкретні кроки у подальшому професійному вдосконаленні майбутніх вчителів.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ СИТУАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Р.М.Мойсєєнко
Україна, м.Кривий Ріг

Особливістю сьогодення є концептуальне переосмислення педагогічних цінностей. На зміну утилітарно-прагматичній концепції освіти приходить детермінована сучасними тенденціями суспільства особистісно-орієнтована модель навчання, головною цінністю якої є активно-діяльна особистість. Важливою складовою цієї моделі визначається орієнтація на самовдосконалення, творчий пошук, активне оволодіння сучасною психолого-педагогічною теорією та практикою, використовуючи методи прогнозування, моделювання та проектування в професійній діяльності, усвідомлення себе як суб'єкту діяльності.

Тому ми вважаємо, що підготовка майбутнього вчителя повинна бути спрямована на розвиток уваги, акцентування уваги на проблемах та труднощах, які можуть виникнути в роботі педагога, на альтернативних способах їх розв'язання. Особливістю особистісно-орієнтованого навчання студентів в вузі є співпраця та участь у процесі прийняття важливих рішень на різних рівнях професійної діяльності.